

ชื่อเรื่อง การศึกษาความถูกต้องของการจ่ายผงน้ำตาลเกลือแร่โดยเภสัชกรในการรักษาโรคอุจจาระร่วง
เฉียบพลันของผู้ป่วยเด็กอายุต่ำกว่า 5 ปี

คณะผู้ดำเนินการวิจัย: นางสาววีนัส กล้าประจัน
นางสาวอังคณา บุญชุม
อาจารย์ที่ปรึกษา: อ.นันทวรรณ กิตติกรณากรณ์
ภาควิชา: เภสัชกรรมปฏิบัติ
ปีการศึกษา: 2546

บทคัดย่อ

โรคอุจจาระร่วงเฉียบพลันจัดเป็นปัญหาสาธารณสุขที่สำคัญของประเทศไทย จากข้อมูลทางระบาดวิทยา กระทรวงสาธารณสุขในปี พ.ศ. 2545 พบจำนวนผู้ป่วยด้วยโรคอุจจาระร่วงเฉียบพลันทั่วประเทศ 949,924 ราย และผู้เสียชีวิต 146 ราย โดยจังหวัดพิษณุโลกมีจำนวนผู้ป่วย 219,573 ราย กลุ่มอายุที่พบผู้ป่วยมากที่สุด คือ เด็กอายุต่ำกว่า 5 ปี คิดเป็น ร้อยละ 34.55 ซึ่งวิธีในการรักษาโรคอุจจาระร่วงเฉียบพลันตามท้องคการอนามัยโลกแนะนำ คือ การใช้สารละลายผงน้ำตาลเกลือแร่ เพื่อป้องกันและรักษาภาวะขาดน้ำและอิเล็กโทรไลต์ที่สูญเสียไป การศึกษาเรื่องความถูกต้องของการจ่ายผงน้ำตาลเกลือแร่โดยเภสัชกรในการรักษาโรคอุจจาระร่วงเฉียบพลันของผู้ป่วยเด็กอายุต่ำกว่า 5 ปี มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาความรู้ความเหมาะสมในการเลือกจ่ายผงน้ำตาลเกลือแร่และปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อพฤติกรรมการสั่งจ่ายผงน้ำตาลเกลือแร่ของเภสัชกรในการรักษาโรคอุจจาระร่วงเฉียบพลันของผู้ป่วยเด็กอายุต่ำกว่า 5 ปี โดยรูปแบบการศึกษาเป็นการศึกษาวิจัยเชิงพรรณนาแบบไปข้างหน้า (prospective descriptive study) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ เภสัชกรชุมชนที่เป็นผู้ปฏิบัติงานในร้านยาแผนปัจจุบัน (ขย.1) ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก จำนวน 32 ร้าน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบเก็บข้อมูลของเภสัชกร โดยการสัมภาษณ์เภสัชกรผู้ปฏิบัติงาน และแบบเก็บข้อมูลการส่งซื้อขาย โดยสมมติเป็นญาติผู้ป่วยที่มีอาการอุจจาระร่วงเฉียบพลัน ระยะเวลาในการเก็บข้อมูลระหว่างวันที่ 1-30 พฤศจิกายน 2546 จากนั้นวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไป และข้อมูลการจ่ายยาของเภสัชกร โดยใช้ความถี่ร้อยละ และไคสแควร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS version 10 คำนัยสำคัญผลการวิจัยกำหนดไว้ที่ระดับ 0.05 ผลการศึกษาพบว่า เภสัชกรกลุ่มตัวอย่างมีการเลือกจ่าย ORS ร้อยละ 87.50 และ sport powder ร้อยละ 12.50 โดยเภสัชกรที่จ่าย ORS มีการแนะนำปริมาณในการผสม ให้ละลายผงน้ำตาลเกลือแร่ในน้ำต้มสุกที่ทิ้งให้เย็น ให้จิบสารละลายผงน้ำตาลเกลือแร่ทีละน้อย ให้ดื่มจนกว่าจะหายท้องเสีย และควรดื่มให้หมดภายใน 24 ชั่วโมง คิดเป็นร้อยละ 39.29, 7.14, 53.57, 7.14 และ 3.57 ตามลำดับ และพบว่าอายุ ระดับการศึกษา ระยะเวลาปฏิบัติงาน ตำแหน่ง ลักษณะร้านยา การเป็นสมาชิกองค์กรวิชาชีพ และการศึกษานหาความรู้ของเภสัชกรไม่มีผลต่อพฤติกรรมการสั่งจ่ายผงน้ำตาลเกลือแร่ของเภสัชกร ($p > 0.05$)

Title: A study of accuracy of oral rehydration salts (ORS) dispensing by pharmacists in acute diarrhea treatment for children under 5 years old

By: Venus Kraprachan

Angkana Bunchoom

Advisor: Nantawan Kitikannakorn

Department: Pharmacy Practice

Academic Year: 2003

Abstract

Acute diarrhea is a major public health problem in Thailand. From epidemiologic data of Ministry of Public Health Thailand in 2002, there were 249,924 acute diarrhea cases and 146 patients were death. In Phitsanulok; 34.53 percent of 219,573 cases were children under 5 years old. Oral Rehydration Therapy (ORT) is the best therapy to prevent fluid and electrolyte imbalance. World Health Organization (WHO) recommends that all acute diarrhea patients should be treated with Oral Rehydration Salts (ORS). The purpose of this study is investigate knowledge, appropriateness and factors that influence ORS dispensing behavior among community pharmacists. This study is a prospective descriptive study. The subjects are pharmacists who are practicing in drugstores in Phitsanulok. The pharmacist's demographic data was collected by interviews. The knowledge and appropriateness of pharmacist's dispensing behavior data was collected from role playing during 1-30 November 2003. The data analyzed by SPSS version 10 software. The results show that pharmacists dispense ORS 87.50 percent and sport powder 12.50 percent. The percent of pharmacist using recommendations; a quantity of water, mix ORS in boiled water and then cool it down, give ORS as often as children can take, give ORS until diarrhea stop and throw away leftover solution after 24 hours are 39.29, 7.14, 53.57, 7.14 and 3.57, respectively. The relationship between an appropriateness of ORS dispensing behavior of pharmacist with age, education level, duration of practice, position, type of drugstore, member of professional organization and continuing education is insignificant ($p > 0.05$).

กิตติกรรมประกาศ

โครงการวิจัยเรื่องการศึกษาความถูกต้องของการจ่ายผงน้ำตาลเกลือแร่โดยเภสัชกรในการรักษาโรค
อุจจาระร่วงเฉียบพลันของผู้ป่วยเด็กอายุต่ำกว่า 5 ปี สำเร็จไปด้วยดี คณะผู้จัดทำขอขอบพระคุณ อาจารย์
นันทวรรณ กิตติกรณาภรณ์ อาจารย์ที่ปรึกษาที่ได้ให้ความรู้ คำแนะนำ ส่งเสริม และสนับสนุนในการทำวิจัยครั้งนี้

ท้ายสุดขอขอบพระคุณท่านคณาจารย์ทุกท่านที่ได้มีส่วนทำให้การวิจัยครั้งนี้เสร็จสมบูรณ์ทุกประการ
และทุกท่านที่ได้กรุณาให้การสนับสนุนให้สามารถบรรลุวัตถุประสงค์ในครั้งนี้ไปด้วยดี

คุณค่าทั้งหมดของการทำวิจัยครั้งนี้ คณะผู้จัดทำขอขอบแต่ผู้มีส่วนช่วยสนับสนุนข้างต้น ส่วนข้อ
ผิดพลาดต่างๆ คณะผู้จัดทำขอน้อมรับไว้

วินัส กล้าประจัน

อังคณา บุญชุ่ม

20 กุมภาพันธ์ 2547